

КАФЕДРА ПРАВА

ОСНОВИ ПРАВОПОРЯДКУ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Куліш А.М., канд. юрид. наук, доцент,
завідувач кафедри права

Правопорядок – стан (режим) правової впорядкованості (урегульованості і погодженості) системи суспільних відносин, що складається в умовах реалізації законності. Інакше кажучи, – це атмосфера нормального правового життя, що встановлюється в результаті точного та повного здійснення розпоряджень правових норм (прав, свобод, обов'язків, відповідальності) всіма суб'єктами права.

Правопорядок як державно-правове явище служить стабілізації, підтриманню рівноваги між інтересами громадянського суспільства й держави. Його антиподом є сваволя та беззаконня.

Правовий порядок кожного суспільства розкривається через його ознаки, принципи, функції, зміст, форму, структуру. Основні ознаки правопорядку:

- 1) закладається в правових нормах у процесі правотворчості;
- 2) спирається на принцип верховенства права й панування закону в галузі правових відносин;
- 3) установлюється в результаті реалізації правових норм, тобто здійснення законності в діяльності з реалізації права;
- 4) створює сприятливі умови для здійснення суб'єктивних прав;
- 5) передбачає своєчасне й повне виконання всіма суб'єктами юридичних обов'язків;
- 6) вимагає невідворотності юридичної відповідальності для кожного, хто вчинив правопорушення;
- 7) встановлює сувору громадську дисципліну;
- 8) передбачає чітку та ефективну роботу всіх державних і приватних юридичних органів і служб, насамперед правосуддя;
- 9) створює умови для організованості громадянського суспільства і режим сприяння індивідуальній свободі;
- 10) забезпечується всіма державними заходами, аж до примусу.

Зміст правопорядку – це система правових і неправових елементів, властивостей, ознак, процесів, що сприяють установленню і підтриманню правомірної поведінки суб'єктів, тобто такої поведінки,

яка врегульована нормами права і досягла цілей правового регулювання.

Відповідно до статті 19 Конституції України правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Конституційні основи правопорядку у сфері господарювання визначені в статті 5 ГК України.

Правовий господарський порядок в Україні формується на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів, виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність та визначення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави.

Конституційні основи правового господарського порядку в Україні становлять: право власності українського народу на землю, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, право кожного на підприємницьку діяльність, не заборонену законом, визначення виключно законом правових засад і гарантій підприємництва; забезпечення державою захисту конкуренції в підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірного обмеження конкуренції та недобросовісної конкуренції, захист прав споживачів тощо.

У справі забезпечення законності, організованості, дисципліни й порядку значне місце відводиться праву, яке є регулятором суспільних відносин. Це означає, що суб'єкти господарювання зобов'язані:

- здійснювати свою діяльність відповідно до правових приписів органів державної влади;
- самостійно, з допомогою локальних нормативних актів регламентувати різні сфери своєї діяльності;
- використовувати можливості договорів.

Таким чином, у процесі своєї статутної діяльності суб'єкти господарювання повинні дотримуватися правопорядку у сфері господарювання, використовувати увесь арсенал засобів з упорядкування відносин для вирішення завдань, поставлених перед ними.